

PWYLLGOR SAFONAU YMDDYGIAD

Dyddiad: 11 Tachwedd 1999

Amser: 2pm hyd 3.30pm

Lleoliad: Ystafell Bwyllgora 3, Adeilad y Cynulliad Cenedlaethol

Teitl: GWEITHDREFN YMCHWILIO A RÔL YMGYNGHORYDD
ANNIBYNNOL

Diben

1. Yng nghyfarfod cyntaf y Pwyllgor Safonau, a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf 1999, gofynnodd y Pwyllgor am nodyn pellach yn nodi'r weithdrefn i'w defnyddio wrth gynnal ymchwiliad i ymddygiad Aelod. Gofynnodd hefyd am weld drafft o ddisgrifiad swydd i benodi Ymgynghorydd Annibynnol.

Argymhelliad

2. Bod y Pwyllgor yn cytuno ar y canlynol:

(i) y dylai'r Ymgynghorydd Annibynnol a benodir gan y Cynulliad fod yn rhan o bob cam o ymchwiliad yn unol â'r nodyn hwn;

(ii) y dylai telerau penodi'r Ymgynghorydd gyd-fynd â'r hyn a nodir yn y drafft o ddisgrifiad swydd a'r hysbyseb ynghlwm; a

(iii) y gall Swyddogion ddechrau gwneud trefniadau penodi (paragraff 8 ac Atodiad 3).

Argymhelliad

3. Mae'r weithdrefn ar gyfer ymchwilio i gynion a rôl yr Ymgynghorydd Annibynnol yn cael ei rheoli gan orchymyn sefydlog 16 y Cynulliad. Daw cwyn ynglŷn ag ymddygiad Aelod i'r system trwy'r Llywydd, a fydd yna'n ei gyfeirio i'r Pwyllgor i ymchwilio iddo. Mae Rheolau Sefydlog y Cynulliad (paragraff 16.3) yn gofyn am benodi person annibynnol i roi cyngor a chymorth i'r Llywydd ar unrhyw fater yn ymwneud â Rheolau Sefydlog. Yn ogystal â phenodi'i

ymgyngorydd ei hun, gall y Pwyllgor hefyd wahodd y sawl a benodir gan y Cynulliad i ymchwilio i faterion ffeithiol sy'n codi o unrhyw fater a ddaw ger ei fron. Mae gofyn i weithdrefnau'r Cynulliad ystyried y ffaith y gall rhai cwynion, os oes cyfiawnhad dros hynny, nodi bod trosedd wedi'i chyflawni, fel rheol dan Adran 72(6) Deddf Llywodraeth Cymru 1998. Felly, bydd gofyn i'r gweithdrefnau gynnwys dull i nodi cyhuddiadau o'r fath, a hysbysu'r heddlu ynglŷn â'r cyhuddiadau hynny er mwyn ymchwilio iddynt, ac i osgoi rhagfarnu unrhyw achos cyfreithiol.

4. Mae nodweddion allweddol a goblygiadau'r rheolau sefydlog fel a ganlyn:

- mae'r Ymgyngorydd Annibynnol wedi'i benodi gan y Cynulliad cyfan ac mae felly yn atebol yn y pen draw i'r Cynulliad cyfan;
- mae'r Ymgyngorydd Annibynnol yn gorfod cynghori a helpu'r Llywydd pan ofynnir am hynny gydag unrhyw fater yn ymwneud ag ymddygiad aelodau; trwy wahoddiad y bydd yr ymgyngorydd yn gweithredu mewn perthynas â'r Pwyllgor, ac mae'i rôl wedi'i gyfyngu i ymchwilio i faterion ffeithiol;
- mae'n rhaid i unrhyw gyn a roddir ger bron y Pwyllgor Safonau gael ei gyfeirio yn y lle cyntaf at y Llywydd yn ei rôl o oruchwylio safonau ymddygiad cyffredinol yn y Cynulliad;
- mae rheolau sefydlog yn gofyn i'r Pwyllgor ar Safonau, ar gam priodol yn yr ymchwiliad, ganiatáu i Aelod sy'n destun ymchwiliad gyflwyno sylwadau llafar neu ysgrifenedig i'r Pwyllgor;
- mae gofyn i'r Pwyllgor gyflwyno adroddiad i'r Cynulliad ar ganlyniad yr ymchwiliad, gan wneud argymhelliad ynglŷn â'r camau i'w cymryd gan y Cynulliad.
- ar sail yr adroddiad gan y Pwyllgor, gall y Cynulliad wahardd Aelod o'r Cynulliad am gyfnod penodedig. Yn ystod y cyfnod hwnnw, ni all yr Aelod chwarae unrhyw ran yng ngwaith y Cynulliad ac ni fydd yn derbyn cyflog.

Camau'r ymchwiliad

5. Mae'n debygol y bydd 6 cham i ymchwiliad:

(1) Y Llywydd yn derbyn cwyn. Os yw'n rhan o gylch gwaith y Pwyllgor, bydd y Llywydd yn cychwyn ar y broses ffurfiol trwy gyfeirio'r gyn i'r Pwyllgor Safonau.

(2) Ystyriaeth gychwynnol i bennu a yw'r gyn:

i) yn un ddilys a sylweddol sy'n gofyn am ymchwiliad llawn:

ii) yn un a allai ddangos, os yw'n cael ei phrofi, bod trosedd wedi'i chyflawni;

(3) Os yw'n edrych yn debyg nad yw'r gyn yn gwarantu ymchwiliad llawn, yna dylai'r Cynulliad (ar argymhelliad y Pwyllgor) wrthod y gyn.

(4) Os yw'n edrych yn debyg bod y gyn yn ddilys ac yn sylweddol, ond y gallai arwain at achos troseddol, yna dylid rhoi gwybod i'r heddlu. Ni ddylid cymryd unrhyw gamau mewnol eraill hyd nes y daw ymchwiliad yr heddlu ac unrhyw achos cyfreithiol i ben. Bryd hynny, byddai penderfyniad y Pwyllgor a'r Cynulliad ynglŷn â sut i gwblhau'r ymchwiliad yn dibynnu ar ganlyniad yr ymchwiliad ac unrhyw erlyniad.

(5) Lle bo gofyn cael ymchwiliad llawn, cynnal yr ymchwiliad hwnnw gan y Pwyllgor gyda chymorth yr Ymgynghorydd Annibynnol.

(6) Cyflwyno adroddiad ac argymhelliad y Pwyllgor i'r Cynulliad, a'r Cynulliad i'w hystyried.

Manylion y Chwe Cham

Cam 1: Cyfeiriad cychwynnol

Er mwyn cynnal integreidd y gweithdrefnau, y gellid eu harchwilio yn y llysoedd, rhagwelir na fyddai'r Llywydd yn cynnal ymchwiliad na gwerthusiad o gyn. Byddai'r Llywydd yn gwbl gyfrifol am gychwyn ar y gwaith trwy gyfeirio'r gyn i'r Pwyllgor Safonau.

Cam 2: Ymchwiliad cychwynnol

a) Ymgynghorydd Annibynnol yw'r unig un a all gynnal ymchwiliad ffeithiol teg ac effeithiol i gyn i bennu a oes gan Aelod achos i'w ateb. I amddiffyn Aelodau i'r graddau mwyaf posibl yn erbyn y cyhoeddusrwydd drwg a fyddai'n codi yn sgil cwyn faleisus neu ddi-sail, mae'n rhaid cael proses hidlo, a fydd yn parchu cyfrinachedd.

b) Y ffordd orau o gyflawni'r amcanion hyn yw rhoi cyfarwyddyd ar unwaith i'r Ymgynghorydd Annibynnol gynnal ymchwiliad rhagarweiniol. Er mwyn osgoi oedi a chyhoeddusrwydd drwg, dylai'r cyfrifoldeb am basio'r gyn i'r Ymgynghorydd Annibynnol gael ei ddirprwyo gan y Pwyllgor i Glerc y Pwyllgor dan orchymyn sefydlog. Mae'r rhwymedigaeth i'r Pwyllgor gwrdd cyn gynted ag y bo modd wedi i'r gyn gael ei chyflwyno ger ei fron yn golygu bod rhaid i'r Pwyllgor roi ystyriaeth i'r gyn cyn gynted ag y bo hynny'n ymarferol, hy pan fo asesiad rhagarweiniol gwrthrychol o'r gyn ar gael gan yr Ymgynghorydd Annibynnol.

c) Bryd hynny, byddai gofyn i'r Ymgynghorydd Annibynnol gael gwybodaeth ddigonol i benderfynu:

- a yw'r gyn yn gyhuddiad o dorri gofynion rheol sefydlog 4 neu baragraff 2.8 o reol sefydlog 2; neu unrhyw brotocol neu gyfarwyddyd a gymeradwywyd yn ymwneud â safonau ymddygiad Aelodau trwy benderfyniad y Cynulliad; neu gyfarwyddyd i Ysgrifenyddion y Cynulliad a gymeradwywyd gan y Cynulliad dan baragraff 2.7 o'r rheolau sefydlog;
- a yw'r gyn yn awgrymu trosedd bosibl dan adran 72 Deddf Llywodraeth Cymru 1998, lle mae gofyn rhoi gwybod i'r heddlu;
- a all y Cynulliad ymchwilio i'r gyn gan fod yr heddlu eisoes wedi ymchwilio ac wedi penderfynu peidio â dwyn achos;
- a yw'r gyn mor amlwg ddi-sail na fyddai modd cyfiawnhau ymchwilio pellach;
- a yw'r gyn mor ddibwys neu wamal nad yw'n cyfiawnhau ymchwilio pellach;
- a yw'r gyn o fewn awdurdod y Pwyllgor.

(Nodyn: mae Pwyllgor Safonau a Braint T'r Cyffredin wedi cymeradwyo ei weithdrefnau ei hun ar gyfer cynnal ymchwiliadau rhagarweiniol. Dan y gweithdrefnau hynny, mae'r Comisiynydd Safonau Seneddol yn derbyn cwynion yn uniongyrchol gan y cwynydd, yn eu hidlo, yn cynnal ymchwiliadau ac yn adrodd i'r Pwyllgor. Arweinir y Pwyllgor gan yr egwyddor cyffredinol nad yw derbyn cwyn yn golygu bod achos prima facie wedi'i sefydlu. Mae'r Pwyllgor hefyd o'r farn nad yw'n ddigon i berson wneud cyhuddiad di-sail a disgwyl i'r Pwyllgor gasglu'r dystiolaeth ategol. Nid yw'r Pwyllgor yn fodlon derbyn cwynion di-enw; ac nid yw'n derbyn bod cwyn yn ddilys ar sail stori bapur newydd neu adroddiad ar y teledu. Bydd gofyn i Bwyllgor Safonau'r Cynulliad, ar y cyd â'r Ymgynghorydd Annibynnol, ystyried i ba raddau y dylai fabwysiadu neu addasu'r patrwm hwn.)

Cam 3: Sylwedd annigonol i gyn warantu ymchwiliad pellach

Yn dilyn ystyriaeth ragarweiniol, y byddai'n rhaid ei chwblhau'n gyflym, byddai argymhelliad yr Ymgynghorydd Annibynnol nad yw'r gyn yn cyfiawnhau ymchwiliad llawn, yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor, a byddai'r Pwyllgor hwnnw'n cwrdd cyn gynted ag y bo modd i ystyried yr argymhelliad. Dylid llunio adroddiad yr Ymgynghorydd Annibynnol er mwyn amddiffyn enw'r Aelod, ond dylai gynnwys digon o fanylion am natur y gyn a rhesymu'r Ymgynghorydd Annibynnol i'r Pwyllgor allu'i ddeall ac adolygu'r argymhelliad nad oes angen edrych ymhellach ar y gyn. Os yw'r Pwyllgor yn derbyn yr argymhelliad hwnnw, byddai'n rhoi gwybod i'r

Cynulliad, gan argymhell gwrthod y gyn. Byddai'n rhaid i'r Pwyllgor (neu'r Cynulliad) gael rhesymau clir a phendant dros beidio â dilyn canfyddiadau'r Ymgynghorydd Annibynnol.

Cam 4: Cyhuddiadau sylweddol o droseddu

a) Os yw ymchwiliadau rhagarweiniol yr Ymgynghorydd Annibynnol yn awgrymu bod cwyn, pe bai'n wir, yn profi ymddygiad troseddol, yna byddai'n rhaid rhoi gwybod i'r heddlu, oni bai bod yr Ymgynghorydd Annibynnol hefyd yn darganfod bod y gyn yn amlwg ddi-sail. Mae'r Cynulliad wrthi'n llunio protocol rhwng y Cynulliad a'r heddlu ar weithdrefnau i'w dilyn lle bo posibilrwydd bod troseddau a oedd yn groes i Adran 72(6) Deddf Llywodraeth Cymru wedi'u cyflawni. Mae'n debygol y bydd y protocol yn enwi Dirprwy Glerc y Cynulliad (sydd hefyd yn Glerc i'r Pwyllgor Safonau) fel Swyddog Cyswllt rhwng y Cynulliad a'r heddlu. Byddai'n briodol i'r Ymgynghorydd Annibynnol weithredu dan orchymyn sefydlog, mewn achos o'r fath, i basio'r mater yn ôl i'r Clerc er mwyn rhoi gwybod i'r heddlu.

b) Lle bo ymchwiliad gan yr heddlu yn arwain at sefyllfa lle na fyddant yn cymryd unrhyw gamau pellach, neu lle bo erlyniad yn aflwyddiannus, gallai'r Ymgynghorydd Annibynnol barhau ag ymchwiliad rhagarweiniol.

(Lle bo erlyniad yn llwyddiannus, ni fyddai angen cael ymchwiliad rhagarweiniol a gallai'r mater fynd yn syth i'r Pwyllgor i benderfynu ar gosb bellach i'r Pwyllgor ei hargymhell i'r Cynulliad, pe bai hynny'n briodol, yn ychwanegol at yr hyn a bennwyd gan y llysoedd)

Cam 5: Ymchwiliad llawn

a) Lle bo'r Ymgynghorydd Annibynnol yn argymhell ymchwiliad llawn, byddai'r Pwyllgor (oni bai ei fod yn anghytuno â'r farn honno am resymau clir a chadarn) yn gwahodd yr Ymgynghorydd Annibynnol i gynnal ymchwiliad manwl ar ei ran. Diben yr ymchwiliad fyddai casglu'r ffeithiau. I wneud hynny, mae'n bosibl y byddai gofyn i'r Ymgynghorydd wneud y canlynol:

- cyfweld y cwynydd a phobl eraill;
- cyfweld yr Aelod;
- ymchwilio i unrhyw dystiolaeth ddogfennol.

b) Yna byddai'r Ymgynghorydd yn cyflwyno'r adroddiad yn amlinellu'r ffeithiau ger bron y Pwyllgor. Yna byddai'r Pwyllgor yn rhoi cyfle i'r Aelod wneud sylwadau, ar lafar neu yn ysgrifenedig, ar y cyhuddiadau ac yn cyflwyno ei ganfyddiadau ac unrhyw fformwla a argymhellir ganddo i'r Cynulliad. (Gall unrhyw Aelod sy'n destun ymchwiliad, dan reol sefydlog 16.5, gael cwmni person arall mewn unrhyw wrandawriad.)

c) Ni fyddai'r Ymgynghorydd Annibynnol yn aelod o'r Pwyllgor, ond gellid galw arno i ymddangos ger ei fron. Rôl yr Ymgynghorydd fyddai egluro unrhyw ran o'r adroddiad; ateb unrhyw faterion yn ymwneud â chynnal yr ymchwiliad.

(Nodyn *Pe bai'r Pwyllgor yn dilyn yr un rôl â Phwyllgor T'r Cyffredin, yn ystod y cam hwn byddai'n adolygu'r achos, fel a ganlyn:*

- *byddai'r Ymgynghorydd Annibynnol wedi sefydlu bod achos prima facie i'w ateb a bod y rheolau wedi'u torri;*
- *byddai gofyn i'r Pwyllgor fod yn fodlon, cyn belled ag y bo modd, bod y gweithdrefnau priodol wedi'u mabwysiadu a bod tystiolaeth yn cefnogi'r holl ffeithiau.*
- *byddai'r Pwyllgor yn ystyried a oedd canfyddiadau'r Ymgynghorydd Annibynnol, yn sgil sylwadau'r Aelod, yn ei fodloni ynglŷn â'r gyn.)*

Cam 6: Cyflwyno Adroddiad y Pwyllgor

Wedi i'r Pwyllgor ymchwilio i gyn yn erbyn Aelod, byddai'n paratoi adroddiad ar gyfer y Cynulliad. Ni allai'r Pwyllgor ei hun weithredu yn erbyn Aelod. Byddai unrhyw gamau'n cael eu cymryd ar ffurf argymhelliad i'r Cynulliad llawn.

Elfennau allweddol disgrifiad swydd yr ymgynghorydd

6. Elfennau allweddol disgrifiad swydd yr Ymgynghorydd Annibynnol, a fyddai'n deillio o'r broses hon, fyddai bod disgwyl i'r person wneud y canlynol:

- cynnal ymchwiliad rhagarweiniol; rhoi cyngor ar symud ymlaen â'r achos, ac os felly, ar sut i ddelio â'r achos;
- nodi pa achosion y dylid eu cyfeirio at yr heddlu a gwasanaeth erlyn y goron;
- trwy wahoddiad, cynnal ymchwiliad manwl ar ran y Pwyllgor Safonau;
- casglu tystiolaeth ddogfennol, ysgrifenedig a llafar fanwl;
 - delio'n uniongyrchol ag Aelodau, y cwynydd ac eraill wrth baratoi tystiolaeth o'r fath;
- paratoi adroddiad i'r Pwyllgor yn cyflwyno'r dystiolaeth a'r canfyddiadau;

- mynychu cyfarfodydd y Pwyllgor i egluro ffeithiau; a
 - chynghori'r Llywydd ar faterion cyffredinol yn ymwneud â safonau Aelodau.

7. Ceir drafft o fanylion y swydd yn Atodiad 1 y papur hwn.

Camau Nesaf

8. Bydd gofyn cael cytundeb y Cynulliad cyn symud ymlaen i wneud y penodiad hwn. Mae cynnig drafft wedi'i baratoi ac fe geir copi ohono ynghlwm yn Atodiad 2. Ceir cynllun recriwtio drafft yn Atodiad 3.

Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor Safonau